Ernst Jünger

Totaalinen liikekannallepano

I

Sodan hahmon etsiminen ihmisten käsissä olevista asioista on ristiriidassa sankarillisen hengen kanssa. Inhimillisen ajan ja paikan vaihdellessa sodan puhdas hahmo kuitenkin muuttaa muotoaan ja välillä kätkeytyy, mikä on sankarilliselle hengelle kiehtova näytelmä.

Näytelmä tuo mieleen tulivuoret: niistä purkautuu aika ajoin yhtä ja samaa maaperäistä tulta, vaikka ne ovat hyvin erilaisissa paikoissa. Sotaan osallistuminen on kuin joutuisi tultasyöksevien vuorten vaikutuspiiriin – mutta islantilainen Hekla ja Napolinlahden Vesuvius eroavat suuresti toisistaan. Voidaan kuitenkin sanoa, että erot vähenevät, kun lähestytään kraaterin hehkuvaa kitaa. Siinä, paljaassa ja välittömässä taistelussa elämästä ja kuolemasta, todellinen sotaisa intohimo murtautuu esiin. Tuolloin on toissijaista, millä vuosisadalla, minkä aatteiden puolesta ja millä aseilla taistellaan. Tämä ei kuitenkaan ole aiheemme.

Käsittelemme viimeisintä sotaa, meidän sotaamme. Pyrimme kokoamaan siitä huomioita, jotka erottavat tuon aikamme suurimman ja vaikuttavimman kokemuksen muista sodista, joista historia kertoo.

II

Tämän valtaisan katastrofin ominaislaatua kuvaa ehkä parhaiten väite, että sen henki oli kauttaaltaan edistyksen ajatuksen läpitunkema. Väite koskee maiden välisen sodan lisäksi myös sisällissotia, jotka korjasivat monissa maissa vielä toisen sadon. Nämä kaksi ilmiötä – maailmansota ja maailmanvallankumous – liittyvät toisiinsa kiinteämmin kuin ensisilmäyksellä vaikuttaa. Ne ovat saman kosmisen tapahtuman kaksi eri puolta ja kehittymisensä ja puhkeamisensa suhteen ne ovat monin tavoin riippuvaisia toisistaan.

Todennäköisesti teemme vielä merkillisiä huomioita ilmiöstä, joka kätkeytyy epämääräiseen ja väikkyvään käsitteeseen ”edistys”. Nykyinen taipumuksemme pilkata tuota ilmiötä on epäilemättä liian helppohintainen ja suoraviivainen. Toki tämän vastenmielisyyden perusteeksi voi vedota jokaiseen 1800-luvun merkittävään henkeen – itselle vastakkaisiksi nähtyjen rakenteiden latteuteen ja yksitotisuuteen suhtaudutaan inhoten. Tästä tulee kuitenkin mieleen, että näitä rakenteita merkitsevämpi on tila, josta ne kumpuavat. Loppujen lopuksi jopa ruuansulatus toimii ihmeellisen ja täysin selittämättömän elämän voimasta. Nykyisin voidaan toki hyvällä syyllä väittää, että edistys ei ole *edistystä*. Tätä toteamusta tärkeämpää on kenties silti pohtia edistyksen todellista merkitystä, joka pystyy kätkeytymään erinomaisesti järjen näennäisen selväpiirteisen naamion taakse – onko se kuitenkin jotain salaisempaa ja tyystin toisenlaista?

Tavanomaiset edistykselliset liikkeet tuottavat tuloksia, jotka käyvät niiden omia tavoitteita vastaan. Tällaista toimintaa ohjaava itsevarmuus antaa ymmärtää, että – kuten kaikkialla elämässä – kätketyt voimat merkitsevät enemmän kuin ilmaistut tavoitteet. Henki on oikeutetusti usein piehtaroinut edistyksen puunukkien halveksunnassaan, mutta niiden liikkeitä ohjaavat hienot langat ovat jääneet näkymättömiin.

Jos haluamme opiskella marionettien rakennetta, ei ole miellyttävämpää opasta kuin Flaubertin romaani *Bouvard ja Pécuchet*[1]. Niissä vaikuttaa kuitenkin myös salattu liikevoima, joka on aina helpompi aavistaa kuin näyttää toteen. Mikäli haluamme tutustua sen mahdollisuuksiin, löydämme Pascalilta ja Hamannilta koko joukon valaisevia kappaleita.

”Yhtä lailla Jumalan valtakuntaan kuuluvat myös kuvitelmamme, harhamme, *fallaciae opticae* ja virhepäätelmämme.” Tällaisia lauseita löydämme usein Hamannin teksteistä. Syntyy vaikutelma, että niissä kemiallinen aherrus pyritään yhdistämään alkemian alueeseen. Jätettäköön sikseen yritys määrittää, minkä hengen aluetta on edistykseksi kutsuttu optinen harha, sillä kirjoitamme esseetä 1900-luvun lukijoille, emme käsittele demonologiaa. Silti on varmaa, että vain kultinomainen voima, vain usko voi uskaltautua ulottamaan tarkoituksenmukaisuuden äärettömiin.

Ja kuka voisi kyseenalaistaa sen, että edistys on 1800-luvun todellinen kansankirkko - ainoa, mikä pitää hallussaan todellista valtaa ja johon uskotaan kritiikittömästi?

III

Kun sota puhkesi tällaisessa ilmapiirissä, oli väistämätöntä, että sotivien osapuolten suhde edistykseen oli ratkaiseva. Ja nimenomaan tästä löytyy nykyajan varsinainen moraalinen vaikutin. Edes väkevimmistä, teollisen aikakauden viimeisimmillä tuhovälineillä varustautuneista armeijoista ei ole vastusta sen hennoille ja epämääräisille säteille – edistys voi värvätä joukkonsa jopa vihollisen leiristä.

Tämän tapahtuman havainnollistamiseksi on paikallaan ottaa käyttöön *totaalisen liikekannallepanon* käsite: ohi ovat ajat, jolloin riitti lähettää satatuhatta luotettavasti johdettua värväytynyttä miestä lahtaustantereelle, kuten vaikkapa Voltairen *Candide*ssa. Kun Hänen Majesteettinsa oli hävinnyt taistelun, tuohon aikaan ensisijainen kansalaisvelvollisuus oli pitää suunsa. Kuitenkin vielä 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla konservatiiviset hallitukset saattoivat valmistella, käydä ja vieläpä voittaa sotia, joihin kansan edustusto suhtautui välinpitämättömästi tai joita se jopa vastusti. Totta kai tämä edellytti erityistä suhdetta kruunun ja armeijan välillä. Tuo suhde oli muuttunut vain pintapuolisesti dynaami-

sempaan elämänymmärrykseen perustuvan yleisen asevelvollisuuden myötä. Pohjimmiltaan se kuului edelleen patriarkaaliseen maailmaan. Se vaati tarkkoja rätinkejä varusteista ja kuluista, ja siksi sota näytti kylläkin poikkeavalta, muttei millään muotoa rajoittamattomalta saatavilla olevien voimavarojen ja tarvikkeiden menekiltä. Liikekannallepano oli siis luonteeltaan *osittainen* toimenpide.

Elämä muutetaan energiaksi yhä useammin ja kaikki suhteet käyvät yhä tilapäisemmiksi liikkuvuuden nimissä. Nyt voidaan seurata, kuinka tämä kehitys tekee liikekannallepanosta yhä perustavammin mullistavan; ennen monissa maissa liikekannallepanon saattoi – sodan puhjetessakin – julistaa vain kruunu, jolla oli siihen ehdoton ja muuta varmennusta vaatimaton yksinoikeus. Muutoksesta seurasi monenlaisia asioita. Säätyjärjestelmän epämääräistymisen ja aateliston etuoikeuksien myötä sotilaskastin käsite katosi; maan aseellinen puolustus ei ollut enää ammattisotilaiden velvollisuus ja etuoikeus, vaan siitä tuli ylipäätään kaikkien taistelukykyisten tehtävä. Kulujen valtaisa paisuminen teki mahdottomaksi sodan käymisen tietyllä varamäärällä, koska sotakoneen käynnissä pitäminen vaati kaikkien luottojen venyttämistä, viimeisenkin penninpyörylän haalimista. Sota muuttui aseellisesta toiminnasta laajemmalle ulottuvaksi valtaisaksi työponnistukseksi.

Taistelutantereella kohtaavien armeijoiden oheen oli ilmestynyt kuljetusten, ravinnon ja varusteteollisuuden armeija – työn armeija. Viimeinen vaihe oli jo odotettavissa sodan loppupuolella: kaikki toiminta lakkasi. Tämä koski jopa kotona koneommelleita naisia, joilla ei ollut ollut vähäisintäkään välillistä vaikutusta sotasaavutuksiin. Tuolloin käsitettiin äärimmäisellä tavalla potentiaalinen energia, joka oli muuttanut sotaa käyvät teollisuusvaltiot vulkaanisiksi sepänpajoiksi. Tuo tapahtuma myös viittasi merkyksellisimmällä tavalla neljännen säädyn maailmanajan koittoon. Totaalinen pysähtyminen teki maailmansodasta historiallisen tapahtuman, jonka merkitys on verrattavissa Ranskan vallankumoukseen. Miekkakäden varustaminen ei riitä, jos mielitään vapauttaa tuon suuruusluokan energiaa, vaan tarvitaan varustautumista ytimiä ja äärimmäisiä hermonpäitä myöten.

Sen toteuttaminen on totaalisen liikekannallepanon tehtävä. Tuolla teolla modernin elämän laajalle haarovat ja monin tavoin eriytyneet sähkövirrat reititetään suureen sotaenergian verkkoon yhden ja ainoan kytkennän kautta.

Ennen maailmansotaa inhimillinen ymmärrys ei vielä ollut ennakoinut näin laajaa liikekannallepanoa. Jo sodan syttyessä se voitiin kuitenkin aavistaa tietyissä toimenpiteissä, kuten vapaaehtoisten ja reserviläisten suuressa osuudessa, vientikiellossa, sensuurissa ja valuuttakurssimuutoksissa. Sodan kuluessa tämä kehityskulku keräsi lisää voimaa: esimerkkejä ovat raaka-aineiden ja elintarvikkeiden säännöstely, työnteon siirtyminen sotilashallinnon alaisuuteen, siviilien vartiopalvelus, kauppalaivojen aseistaminen, esikunnan vallan ennakoimaton laajentaminen, ”Hindenburgin ohjelma” sekä Ludendorffin yritys yhdistää sotilaallinen ja poliittinen johto[2].

Sodan loppuvaiheiden suurellisissa ja kauheissa materiaalitaisteluissa inhimillinen organisoitikyky juhli veristä voittoaan. Sen täysiä mahdollisuuksia ei kuitenkaan vielä saavutettu. Vaikka rajoittuisimme vain asioiden tekniseen puoleen, organisointikyky saavuttaa täyden mittansa vasta silloin, kun sodan kulku leimaa myös rauhanajan järjestystä. Voidaan huomata, että sodan jälkeen monet valtiot ottivat käytöön uusia totaalisen liikekannallepanon mukaisesti järjestettyjä varustautumisen menetelmiä. Tässä yhteydessä voidaan tarkastella Venäjän ja Italian kaltaisissa valtioissa tapahtuvaa jo itsessään kyseenalaisten ”yksilönvapauksien” hävittämistä; sen perusteena on, että ei pidä olla olemassa mitään, mitä ei voida ottaa valtion käyttöön. Samaan suuntaan viittaa Ranskassa lisääntynyt *energie potentielle*n arvostus, samoin Yhdysvalloissa jo rauhan aikana toteutunut yleisesikunnan ja teollisuuden yhteistyö ja, miksipä ei, jopa saksalaisen sotakirjallisuuden omalaatuisempi ja epämääräisempi yritys – se pyrki taivuttamaan yleisen mielipiteen tiettyjen sotaa koskevien, näennäisesti jälkijättöisten mutta tosiasiassa ajankohtaisten ja ratkaisevien päätösten kannalle.

Jo tästä syystä elämämme näyttäytyy täysin vapautettuna ja armottoman kurinalaisena, savuavilla ja hehkuvilla reviireillään, liikenteensä, moottoriensa, lentokoneidensa ja miljoonakaupunkiensa fysiikan ja metafysiikan keskellä. Jo tämä riittää antamaan kauhun ja intohimon sekaisen aavistuksen, että joka ainoa atomi on työssä ja että olemme itse ytimiämme myöten osallisina tässä raivohullussa kehityksessä. Totaalista liikekannallepanoa ei toteuteta – se itse toteuttaa itsensä täydellisesti. Sodassa ja rauhassa se tuo julki salaisen ja pakottavan vaatimuksen, jolle massojen ja koneiden aikakausi altistaa meidät. Tästä syystä jokaisen yksilön elämästä tulee yhä yksiselitteisemmin työläisen elämää ja tästä syystä ritarien, kuninkaiden ja kansalaisten sodasta tulee työläisten sotaa. 1900-luvun ensimmäinen välienselvittely antoi vasta aavistuksen tuon sodan järkeistetystä rakenteesta ja pitkälle kehitetystä armottomuudesta.

IV

Viittasimme jo totaalisen liikekannallepanon tekniseen puoleen, jonka toimeenpano alkoi konventtihallituksen kutsunnoista ja Scharnhorstin armeijauudistuksista[3] ja jatkui maailmansodan viimeisten vuosien dynaamisiin varusteluohjelmiin. Viimeksi mainituissa valtiot muuntautuivat valtaviksi tehtaiksi, jotka tuottivat likuhihnalta armeijoita yötä päivää lähetettäviksi taistelukentille, joilla vastaavasti mekanisoitunut verinen kita toimitti kuluttajan tehtävää. Näkymä muistuttaa verellä käyvän turbiinin täsmällistä työtä. Niin tuskallista kuin sen yksitoikkoisuus onkin sankarilliselle mielenlaadulle, ei siihen sisältyvästä korkeasta symbolisesta merkityksestä voi olla epäilystä. Paljastuu ankara seuraus: sodan välittämän aikakauden karu jälki.

Totaalisen liikekannallepanon tekninen puoli ei tässä ole ratkaisevaa. Kaiken muun tekniikan tavoin myös sen

”Sekä pyramidien tai katedraalien rakentamista että kaikki elämänvoimat äärimmilleen jännittäviä sotia luonnehtii tietty tarkoituksettomuus, jonka aikamme leimaa mielellään ’järjettömyydeksi’.”

edellytykset ovat syvemmällä: käsittelemme niitä tässä valmiutena liikekannallepanoon. Valmius oli kaikissa maissa – maailmansota oli kaikkien aikojen suosituimpia sotia. Sota oli suosittu jo siksi, että se tapahtui aikana, jolloin ainoastaan suosittu sota oli millään tavoin mahdollinen. Kansat olivat myös muutamia pieniä ryöstö- ja siirtomaasotia lukuun ottamatta nauttineet suhteellisen pitkästä rauhan aikakaudesta. Tutkimuksemme alussa lupasimme kuitenkin jättää toistaiseksi erittelemättä ihmisessä olevan alkuvoimien kerroksen, jossa raakalaismaiset ja jalot taipumukset sekoittuvat toisiinsa ja joka tekee ihmisestä aina vastaanottavaisen sodan kutsulle. Haluamme pikemminkin eritellä moninaisten merkkien konserttia, joka pani alulle tämän nimenomaisen konfliktin ja joka siihen liittyi.

Sekä pyramidien tai katedraalien rakentamista että kaikki elämänvoimat äärimmilleen jännittäviä sotia luonnehtii tietty tarkoituksettomuus, jonka aikamme leimaa mielellään ”järjettömyydeksi”. Tällaisten koitosten äärellä eivät valistavimmatkaan taloudelliset selitykset riitä, ja siksi historiallinen materialismi pystyy raapaisemaan vain sotatapahtumien pintaa. Noiden ponnistusten selittämiseksi ajatukset on ensimmäisenä suunnattava nykyisiin kultti-ilmiöihin.

Huomio edistyksestä 1800-luvun kansankirkkona antaa jo ymmärtää, millä tavoin vaikuttava kultinomainen vetovoima saatiin käyttöön. Vain sen avulla voitiin toteuttaa totaalisen liikekannallepanon ratkaiseva eli uskoon perustuva osa: suuret massat piti saada taivuteltua kannattamaan viimeiseen sotaan osallistumista. Sodan välttäminen oli näille massoille sitä mahdottomampaa, mitä enemmän heidän todellinen vakuuttuneisuutensa otettiin huomioon eli mitä puhtaammin heitä liikkeeseen usuttavat suuret sanat onnistuivat ilmaisemaan edistyksen aatetta. Vaikka näiden puheiden sävy oli usein karkea ja räikeä, niiden vaikuttavuudesta ei ole epäilystä. Ne muistuttavat lippusiiman värikkäitä viirejä, jotka ohjaavat saaliseläimet kohti kiväärien piippuja.

Jo ensimmäinen pintapuolinen katsaus, joka jakaa sotaa käyneet maat maantieteellisesti voittajiin ja häviäjiin, tuo esille ”edistyksellisten” maiden etusijan. Tuo etusija viittaa automatismiin, joka muistuttaa darwinistista teoriaa vahvimpien eloonjäämisestä. Kehityksen automaattisuus tulee entistä ilmeisemmäksi, kun huomataan, että valtiomuodon perusteellinen muutos oli väistämätöntä myös voittajiin kuuluneissa maissa, kuten Venäjällä ja Italiassa. Tässä valossa sota näyttää ohittamattomalta koetinkiveltä, jonka tuomiot pannaan toimeen sen omien ankarien lakien mukaan. Se on kuin maanjäristys, joka koettelee kaikkien rakennusten perustoja.

Lisäksi käy ilmi, että kun usko yleisiin ihmisoikeuksiin veteli viimeisiään, monarkkiset rakenteet olivat erityisen mitättömiä sodan tuhoja vastaan punnittuina. Saksalaiset, preussilaiset, venäläiset, itävaltalaiset ja turkkilaiset lakosivat maahan lukemattomien pienten kruunujen rinnalla. Itävalta-Unkarissa keskiaikainen muotomaailma eli edelleen varjoelämäänsä, kuin valtio olisi ollut muinaiseen maailmankauteen kuuluva saari. Tuo valtio hajosi kappaleiksi kuin ilmaan räjäytetty talo. Tsaarijärjestelmä piti viimeisenä Euroopassa hallussaan perinteisessä mielessä rajatonta valtaa. Tuo valta tuhoutui sisällissotaan kuin pitkään salassa edenneeseen tautiin, jonka kammottavat oireet nyt jäytivät sitä.

Toisaalta käy ilmi, kuinka ennakoimattoman vastustuskyvyn edistykselliset rakenteet kykenivät kehittämään jopa suuren fyysisen heikkouden hetkillä. Niinpä kun oltiin tukahduttamassa vuoden ’17 vaarallista kapinaa, Ranskan armeijan sisällä tapahtui toinen, moraalinen Marnen ihme. Se oli paljon tunnusomaisempi käynnissä olevalle sodalle kuin vuoden ’14 sotilaallinen ihme. Lisäksi totaalinen liikekannallepano saatiin toteutettua mitä demokraattisimmin hallinnoiduissa Yhdysvalloissa – vieläpä jyrkin toimenpitein. Sama ei olisi ollut mahdollista Preussin luokkayhteiskuntaisessa sotilasvaltiossa. Ja voidaanko kyseenalaistaa, että sodan todelliseksi voittajaksi selviytyi juuri Amerikka, maa vailla ”linnojen raunioita, basalttitorneja, ritari-, ryöväri- ja kummituskertomuksia”[4]? Tuossa sodassa ratkaisevaa ei enää ollut valtion sotilaallisuus: kaikki riippui siitä, kuinka hyvin valtio kykeni totaaliseen liikekannallepanoon.

Oli kuitenkin väistämätöntä, että Saksa häviäisi sodan, vaikka se olisikin voittanut Marnen taistelut tai sukellusvenesodan. Näin siksi, että Saksan vastuullinen varustautuminen osittaiseen liikekannallepanoon vei suuren osan voimavaroista, jotka olisi tarvittu totaaliseen mobilisaatioon. Samasta syystä sen varustautumisen perusluonne mahdollisti osittaisen voiton saavuttamisen ja osittaisen tappion kestämisen, mutta ei soveltunut täydelliseen voittoon eikä tappioon. Jotta aseemme olisivat yltäneet siihen, olisi pitänyt valmistautua toiseen Cannaen taisteluun[5]. Tämä olisi merkinnyt valmistautumista taisteluun, jolle Schlieffen omisti elämäntyönsä.

Ennen kuin kuitenkaan teemme enempää päätelmiä asiasta, tarkastelkaamme edistyksen ja totaalisen liikekannallepanon välisiä suhteita vielä joidenkin yksityiskohtien avulla.

V

Tunnemme kaksi kielellisen täsmällisyyden astetta: ensinnäkin tieteellisen määritelmän ja toiseksi sanojen käytön niiden tyystin epäabstraktissa omalaatuisuudessa, joka eroaa määritelmästä samoin kuin maalaus eroaa piirroksesta ja luonnonesine sen tieteellisestä kuvauksesta.

Mikäli yritetään ymmärtää sana ”edistys” kaikessa sen merkitysten kirjossa, on syytä tehdä selväksi eräs asia: Aikana, jolloin joku Ravaillac tai vaikkapa Damiens teloitettiin julmasti ja julkisesti helvetin sikiöinä[7], hallitsijan poliittinen murha kosketti syvemmin ja horjutti uskoa enemmän kuin Ludwig XVI:n teloitusta seuranneella vuosisadalla. Huomataan, että edistyksen sanastossa ruhtinas kuuluu ihmisluokkaan, joka ei nauti erityisempää suosiota.

Tehdään lyhyt ja groteski ajatuskoe: suuren luokan mainosjohtaja on saanut tehtäväkseen valmistella propagandaa modernin sodan puolesta ja valittavana on kaksi vaihtoehtoa ensimmäisen kiihkon herättämiseksi. Vaihtoehdot ovat Sarajevon murha ja Belgian puolueettomuuden loukkaus. On päivänselvää, kummalla hän uskoo saavansa aikaan suuremman vaikutuksen. Vaikka maailmansodan ulkoinen syy saattaakin näyttää satunnaiselta, siihen sisältyy symboliikkaa. Sarajevon murhaajassa ja uhrissa (Habsburgin kruununperijässä) kansallisvaltio törmää dynastiseen valtaan. Toisin sanoen hyvin moderni ”kansojen itsemääräämisoikeus” törmää legitimiteetin periaatteeseen, joka Wienin kongresissa restauroitiin kovasti vaivaa nähden vanhan koulukunnan valtiotaidon avulla.

On epäilemättä hienoa olla epäajanmukainen sanan hyvässä mielessä ja valjastaa käyttöön vahva voima menneisyyden alueelta. Se edellyttää kuitenkin uskoa. Akselivaltojen ideologiasta voidaan joka tapauksessa sanoa, että se ei ollut ajanmukainen, ei epäajanmukainen, eikä ajan ulkopuolella. Oltiin yhtä aikaa ajanmukaisia ja epäajanmukaisia, eikä tuloksena voinut olla muuta kuin sekoitus huonoa romantiikkaa ja kelvotonta liberalismia. Tarkkailija ei voi välttyä huomaamasta tiettyä mieltymystä vanhentuneeseen rekvisiittaan, erityisesti Wagnerin oopperoiden myöhäisromanttiseen tyyliin. Esimerkkejä tästä ovat puheet Niebelung-uskosta, jonka menestykseen luotettiin verraten sitä islamin pyhän sodan julistukseen. Tietenkin tässä on puhe vain teknisistä kysymyksistä, hallinnon kysymyksistä – substanssin mobilisaatiosta, mutta ei substanssista itsestään. Mutta juuri tällaisissa virheissä paljastui, että hallitsevan luokan yhteys sekä massoihin että syvempiin voimiin oli katkennut.

Kuuluisa ja tahaton nerollinen ilmaus ”*Fetzen Papier*”[8] kärsii siitä, että se sanottiin 150 vuotta liian myöhään - ja vieläpä asemasta, jota preussilainen romantiikka toki kosketti, mutta joka ei ollut ytimeltään preussilainen. Friedrich Suuri olisi voinut puhua sillä tavoin. Nimenomaan Bethmann-Hollwegin olisi silti pitänyt tietää, että liberalismille vaikkapa perustuslain kirjaimen sisältävä paperinpala vastaa lähinnä katolisen maailman pyhitettyä öylättiä. Ja että absolutismi voi hyvin rikkoa sopimuksia, mutta liberalismin voima perustuu niiden *tulkintaan*. Kun tutkitaan sopimuksia, joiden perusteella Amerikka lähti sotaan, niistä tavataan ”merten vapauden” periaate. Tämä tarjoaa hyvän esimerkin siitä, kuinka omien intressien aikakaudella yleisen ihmisyyden vaatimusta voidaan käyttää yleisten, ihmiskuntaa koskevien asioiden järjestelyyn.

Niin, jos olisimme Belgiassa pystyneet *vapauttamaan* jonkun! Toki olisimme voineet, nimittäin flaamit. Siitä tiedottaminen uskottavasti olisi kuitenkin edellyttänyt *saksalaisen* ideologian käyttämistä, ja sellainen puuttui jopa meiltä itseltämme. Meitä ei auta, että käytössämme on teutoninen alkukieli. Ei olisi hyödyttänyt, vaikka olisimmekin voineet alkukielellämme kysyä Napoleonilta, pitäisikö maailmasta tulla ”tasavaltalainen” vai ”kasakkainen”, toisin sanoen ei-eurooppalainen. Tuolloinkin olisi pitänyt kyetä puhumaan edistyksen vierasta kieltä ainakin kohtuullisen elegantisti. Saksalainen sosiaalidemokratia on yksi Saksan edistyksen tukipilareista. Sen olisi pitänyt tarttua tehtävänsä dialektiseen osuuteen eli suhteuttaa sodan merkitys tsaristisen, edistyksenvastaisen järjestelmän tuottamaan tuhoon.

Mutta mitä tämä merkitsee verrattuna lännen hallussa olleisiin massojen totaalisen liikekannallepanon mahdollisuuksiin? Kuka voisi kiistää, että ”sivilisaatio” liittyy edistykseen tiiviimmin kuin ”kulttuuri”, että edistys saa luonnollisen ilmauksensa suurissa kaupungeissa ja että sillä on käytössään välineitä ja käsitteitä, joihin ”kulttuurilla” ei ole mitään suhdetta, ellei sitten vihamielinen? ”Kulttuurilla” ei voi tehdä propagandaa ja jokainen yritys siihen suuntaan on jo kaukana kulttuurista – niinpä olemme välinpitämättömiä tai jopa surullisia, kun näemme miljoonapainoksia suurten saksalaisten henkien kuvista postimerkeissä tai seteleissä.

Emme toki kuitenkaan halua ruikuttaa siitä, mikä on välttämätöntä. Toteamme vain, että tuossa taistelussa Saksa on jatkuvasti epäonnistunut tuomaan vakuuttavasti ajan hengen liittolaisekseen missään muodossa. Niin ikään on epäonnistuttu osoittamaan tuon hengen hallitseva periaate päteväksi oman ymmärryksen tai maailman mitassa. Ymmärrämme vieläpä, että merkit ja kuvat, jotka taisteleva ihminen pyrkii kiinnittämään lippuihinsa, ovat osin romanttisia ja idealistisia, osin ra-

Jarkko Räsänen (2012), Sampling, Scaling, Actualisation [DAC], mustesuihkutuloste, yhteistyössä Gregoire Rousseaun kanssa.

tionalistisia ja materialistisia. Näillä alueilla vaikuttava pätevyys kuuluu osaksi menneisyyteen ja osaksi taas saksalaiselle hengelle vieraaseen elämänpiiriin. Se ei riitä takaamaan ihmisten ja koneiden ponnistusten korkeinta astetta, tarmoa, joka tekisi välttämättömäksi kammottavan aseiden kääntämisen koko maailmaa vastaan.

Sitä suuremmalla syyllä meidän täytyy pyrkiä tiedostamaan, että elementaarinen aines eli kansan sisin alkuvoima jää silti järkkymättömäksi. Kirkas ja selkeä dogmatiikka kutsui lumoavasti maailman kansat järjen ristiretkelle. Ihmetykseksemme huomaamme, kuinka tuon ristiretken alussa Saksan nuoriso nosti kutsusta aseet palavissaan, haltioituneena ja niin halukkaana kuolemaan, että oli kuin historiassamme ei olisi mitään muuta nuorisoa ollutkaan.

Jos joltakulta heistä olisi kysytty, miksi he lähtevät rintamalle, olisi varmasti saatu epämääräinen vastaus. Tuolloin olisi tuskin saatu kuulla, että kyse on taistelusta barbarismia tai taantumusta vastaan tai sivilisaation puolustuksesta, Belgian vapauttamisesta tai merten vapaudesta. Kenties sen sijaan vastaus olisi ollut ”Saksan puolesta” – sanat, joilla vapaaehtoiset lähtivät hyökkäykseen.

Silti tämä käsittämättömän ja näkymättömän Saksan puolesta palava tukahtunut tuli riitti ponnistukseen, joka sai kansat vapisemaan ytimiään myöten. Kuinka sitten olisi käynyt, jos palolla olisi ollut suunta, tietoisuus ja hahmo?

VI

Organisatorisen ajattelun toimenpiteenä totaalinen liikekannallepano on vain yksi vihje korkeammasta liikekannallepanosta, johon aika meidät ajaa. Tällä liikekannallepanolla oma sisäinen lainmukaisuutensa, jonka kanssa kaiken inhimillisen lain on sovittauduttava yhteen, mikäli halutaan saada mitään aikaiseksi. Paras osoitus tästä on, että sodan aikana saattaa nousta pintaan voimia, jotka itsessään ovat sodan vastaisia. Näiden voimien kytkös sotaan on kuitenkin läheisempi kuin miltä näyttää. Totaalinen liikekannallepano vaihtaa aluetta vaihtamatta silti merkitystään, kun se sotilasjoukkojen sijaan alkaa liikuttaa sisällissodan massoja. Nyt toiminta tapahtuukin alueella, jolle sotilaalliset liikekannallepanokäskyt eivät ulotu. Ikään kuin voimat, joita ei voitu kanavoida sotaan, vaatisivat nyt omaa osuuttaan verenvuodatuksesta. Mitä yhtenäisemmin ja perusteellisemmin siis sodassa tajutaan heti alkuunsa valjastaa kaikki voimavarat, sitä taatumpi ja vääjäämättömämpi on sen kulku.

Näimme, että Saksassa edistyksen alue kyettiin saamaan liikekannalle vain epätäydellisesti. Muiden muassa Ranskassa tilanne oli paljon suotuisampi, mistä Barbusse[9] on vain yksi osoitus. Aiemmin ehdottomasti sotaa vastustanut Barbusse katsoi, että hän saattoi olla ajatuksilleen uskollinen vain kannattamalla ainakin *tätä* sotaa. Hän kuvitteli mielessään taistelua edistyksen, sivilisaation, ihmiskunnan ja jopa rauhan itsensä puolesta niitä kaikkia vastustavaa tekijää vastaan. ”Sota on tapettava Saksan kohtuun.” Tämä on liberalismin taitavimpia väitteitä, joka antaa ensimmäiselle maailmansodalle sädekehän: sota nähdään omaa etuaan etsimättömänä ristiretkenä, jonka tavoitteena on Saksan kansan vapauttaminen alistetusta asemastaan. Tähän näkemykseen törmätään usein Lloyd Georgen[10] kuuluisissa sotapuheissa ja myös Wilsonin myöhemmässä dialektiikassa.

Vaikka tämä dialektiikka vaikuttaa monimutkaiselta, sen lopputulos on yksinkertainen. Ihminen, jolla ei näytä olevan minkäänlaista sotilaallista taipumusta, ei kuitenkaan kieltäydy valtion tajoamasta kivääristä, koska hän ei tunne mitään muuta ulospääsyä. Voimme tarkkailla häntä vaivaamassa päätään, kun hän seisoo vartiossa loppumattomien juoksuhautojen autiomaassa, valmiina kaikkien muiden tavoin jättämään juoksuhaudan syöksykseen materiaalisodan kauhistuttavan tulimeren läpi, kun sen aika koittaa. Mutta mitä kummallista tässä lopulta on? Barbusse on sotilas siinä missä kuka tahansa, ihmiskunnan puolustaja, jonka on käytettävä konekivääritulta ja kaasuhyökkäyksiä tai jopa giljotiinia yhtä lailla kuin kristillisen kirkon oli käytettävä maallista miekkaansa. Totta tosiaan: Ranskassa oli oltava joku Barbussen kaltainen, jotta se kykenisi niin laajaan liikekannallepanoon.

Saksalaiset Barbusset olivat hankalammassa tilanteessa. Vain yksittäiset älyköt hakeutuivat heti ensipäivinä puolueettomalle maaperälle ja ryhtyivät sabotoimaan sotaponnistuksia avoimesti. Suuri enemmistö koetti kaikin tavoin asettautua marssijärjestykseen. Saksalaisten sosiaalidemokraattien esimerkki tuli jo manituksi. Tosiasiat osoittavat tietenkin, että kansainvälisestä ideologiastaan huolimatta sosiaalidemokraatit koostuivat saksalaisista työläisistä eli aineksesta, joka oli yhteydessä alkuvoimiin ja siksi saattoi saada herätyksen sankarillisuuteen. Vieläpä myös ideologiansa tasolla saksalainen sosiaalidemokratia perääntyi taantumuksellisuuteen, joka myöhemmin sälytettiin sen harteille ”marxismin pettämisenä”.

Yksityiskohtaisen kuvan tapahtumien kehittymisestä saamme puheista, joita sosiaalidemokraattijohtaja ja valtiopäiväedustaja Ludwig Frank piti näinä ratkaisevina aikoina – Frank kaatui Nossoncourtin taistelussa syyskuussa 1914 päähän ammuttuna. ”Meillä tovereilla ei ole isänmaata. Tiedämme silti, että olemme Saksan lapsia, vaikka vain ottolapsina. Tiedämme myös, että meidän on puolustettava isänmaatamme taantumusta vastaan. Jos sota syttyy, myös sosiaalidemokraattiset sotilaat täyttävät velvollisuutensa tunnollisesti.” (29. elokuuta 1914.) Tähän paljastavaan lauseeseen on siemenviljan tavoin kylvetty sodan ja vallankumouksen hahmot, jotka kohtalo on meille valmistanut.

Mikäli tätä dialektiikkaa tahdotaan tutkia yksityiskohtaisesti, sodanaikaisista liberaalien sanoma- ja aikakauslehtien vuosikerroista löytyy paljon ainesta. Esimerkiksi *Zukunft*-lehden[11] päätoimittaja ja wilhelmiinisen ajan kenties tunnetuin järkiperäinen kynämies Maximilian Harden ryhtyi sovittamaan julkaisutoimintaansa yleisesikunnan päämääriin. Huomattakoon oireellisena, että hän onnistui näyttelemään yhtä hyvin sodan radi-

”Vieraan vallan voitto voi siis olla ehdoton vain, kun kansasta on tullut kokonaan pinnallinen ja kun sen viimeisetkin demonit ovat kuolleet.”

kalismia kuin myöhemmin vallankumousta. Tuo *Simplicissimus*-lehti oli edistyksen äänenkannattajana käyttänyt nihilististä nokkeluutta kaikkia sitoumuksia ja siten myös armeijaa vastaan, mutta ottikin sodan myötä sovinistisen asenteen. Lisäksi huomataan, että tämän julkaisun laatu heikkenee sitä mukaa kuin sen isänmaallisuus lisääntyy – kun se siis jättää vahvuusalueensa.

Tässä vaikuttava jakautuneisuus tulee ehkä parhaiten esiin Rathenaun[12] persoonallisuudessa – mikäli Rathenaulle halutaan tehdä oikeutta, hänen jakautuneisuutensa vaikuttaa suorastaan traagiselta. Rathenau oli osallistunut merkittävästi liikekannallepanoon, hän vaikutti valtavan varustelun organisaatiossa, ja vielä Saksan romahduksen kynnyksellä hän pohdiskeli ”massojen nostattamista”. Miten hän saattoi pian kaiken tämän jälkeen muotoilla kuuluisan ajatuksensa, että maailmanhistoria olisi menettänyt merkityksensä, jos Saksan valtakunnan edustajat olisivat kulkeneet voittajina Brandenburgin portista pääkaupunkiin? Tässä näemme selvästi, että liikekannallepano ottaa valtaansa ihmisen tekniset kyvyt, muttei pysty tunkeutumaan hänen uskonsa ytimeen. Tämä kehityskulku huomataan parhaiten juutalaisissa älyköissä, vaikka se ei suinkaan rajoittunut vain heihin.

Seuraava sukupolvi oli kasvatettu joko edistyksellisessä hengessä tai wilhelmiiniseen tyyliin, jossa edistyksellisiä aineksia eläteltiin kummallisella tavalla. Väitämmekin, että tuo sukupolvi oli Saksalle sodankäynnin perustaksi riittämätön voimavara. Puolustelevat tai välttelevät puheet tuossa ajatuksen asemasodassa paljastivat, kuinka pahasti uskon voimat jäivät puuttumaan. Taistelu oli alkanut niiden merkeissä ja niiden merkeissä se myös käytiin. Romahdus oli ilmeinen lopputulos.

VII

Edistyksen riivaama Saksan salainen armeija ja salainen yleisesikunta ottivat romahduksen vastaan riemulla kuin kyse olisi ollut voitetun taistelun juhlimisesta. Samaan aikaan viimeiset saksalaiset sotilaat vielä taistelivat vihollista vastaan. Saksan sisäiset voimat olivat parhaita liittolaisia länsivoimille, jotka pian ylittäisivät Reinin. Vallanpitäjät esittivät mitättömän vähän vastalauseita häipyessään liukkaasti asemistaan, mikä kielii niin kutsutun uuden hengen tunnustamisesta. Pelurien ja vastapelurien välillä ei ollut olennaista eroa.

Tästä syystä myös vallanvaihdos Saksassa tapahtui suhteellisen harmittomasti. Saattoipa keisarikunnan sosiaalidemokraattinen ministeri ratkaisevien päivien aikana jopa leikitellä ajatuksella kruununvallan säilyttämisestä. Mitä muuta tämä olisi voinut olla kuin kulissien ylläpitämistä? Valtiotalo oli jo niin moninkertaisesti panttina liberalisteilta otetuille kiinnelainoille, että omistajasta ei enää voinut olla epäselvyyttä.

Saksan vallanvaihto ei tapahtunut lainkaan yhtä myrskyisästi kuin vaikkapa Venäjällä, eikä tämä johdu vain siitä, että vallanpitäjät itse olivat valmistelleet sitä. Näimme jo, että sodankäynti oli tuossa vaiheessa työllistänyt suuren osan edistyksellisistä voimista. Tähän jo käytettyä liikevoimaa ei enää voitu käyttää sisäiseen välienselvittelyyn. Henkilöönkäyvemmin sanottuna: on eri asia, että peräsintä ryhtyy hoitamaan tannoinen ministeri, kuin että johtoon astuu vallankumouksellinen aristokraati, joka on kasvanut karkoitettuna Siperiaan...

Saksa hävisi sodan, koska se sai paremman osan läntisessä maailmassa – Barbussen tarkoittaman sivilisaation, vapauden ja rauhan. Eihän muuta lopputulosta olisi voitu odottaa, kun oli jo luvattu sitoutua näihin arvoihin eikä mistään hinnasta uskallettu jatkaa sotaa ”Eurooppaa kiertävien muurien” ulkopuolelle. Sivilisaation salaista alkumittaa säilytetään Pariisissa, ja joka sen tunnustaa, tulee mitalla mitatuksi sen sijaan että olisi itse mittana. Olisi totuteltava puhumaan vierasta kieltä – onko ihmetteleminen, että vieraasta vallasta tuli herra? Tässä mielessä ja tästä näkökulmasta Rathenaun väite on oikea.

Ei silti pidä koskaan unohtaa, että vieras valta koskettaa vain pintaa. Sen voitto voi siis olla ehdoton vain, kun kansasta on tullut kokonaan pinnallinen ja kun sen viimeisetkin demonit ovat kuolleet. Uskomme kuitenkin, että saksa kuuluu alkukieliin, ja alkukielenä se uittaa mukanaan syvän epäluulon sivilisaation ja sivistyneiden tapojen sisälle. Tästä syystä meidän vakuutteluamme si-

vistyneisyydestämme pidetään vain pinnallisena pahantahtoisuuden ja barbaarisuuden naamiointina; samasta syystä ”maailman kaikkein vapaimman perustuslain” maalta yhä kielletään kaikki samanarvoisuus, joka myönnetään jokaiselle Kongon neekereille.

Ja, veljet, kun perusteellisesti tunnemme tämän maailman ja tiedämme, mikä sitä liikuttaa, eikö meidän pitäisi olla ylpeitä siitä, että tuo maailma raivoaa meille yhtenä suurimmista vihollisistaan?

Toivomme lepää heissä, jotka joutuivat liian nopeasti perustavimmalle alueelle – tulen alle. Toivomme, että he pystyisivät vielä himmentämään ihannekuvan henkevistä hovimestareista, jotka nykyään ruumiillistavat maatamme julkisesti. Vain tulen alla, kuoleman kasvojen edessä, germaaninen syyttömyys saattoi säilyä parhaiden sydämissä.

VIII

Pohtikaamme maailmaa, joka nousi suuresta katastrofista – mikä seurausten ykseys, mikä väkevä historiallinen johdonmukaisuus! Vaikka olisi kerätty yhteen kaikki sivilisoimaton henkinen ja ruumiillinen kehitys, joka oli säilynyt meidän aikaamme asti, ja vaikka sitä olisi tulitettu kaikilla maailman aseilla, menestys ei olisi voinut olla varmempi.

Kremlin vanha kello soittaa nyt ”Internationalen” melodiaa. Konstantinopolissa koululaiset kirjoittavat Koraanin vanhojen arabeskien sijaan latinalaisilla aakkosilla. Napolissa ja Palermossa fasistipoliisit ohjaavat eteläistä elämänkulkua nykyaikaisen liikennekurin periaatteilla. Maailman kaukaisimmissa ellei peräti satumaisimmissa maissa vihitään käyttöön parlamenttitaloja. Berliini kutsuu itseään ylpeästi ”mantereen amerikkalaisimmaksi kaupungiksi”. Kaikkien inhimillisten suhteiden abstraktisuus, siis myös niiden julmuus, voimistuu keskeytyksettä. Patriotismin korvaa uusi itsetietoisuuden kyllästämä nationalismi. Fasismissa, bolševismissa, amerikanismissa, sionismissa ja värillisten kansojen liikkeissä edistys syöksyy eteenpäin tavalla, joka tähän saakka on ollut ajatusmahdottomuus; se on vähällä menettää tasapainonsa yrittäessään muuttaa yksioikoisen kulkunsa tasamaalla keinotekoisen dialektiikan ympyräksi. Se alkaa alistaa kansoja muotoihin, jotka ovat jo valmiiksi lähellä absoluuttista hegemoniaa.

Monin paikoin humanitäärinen naamio on melkein revitty pois. Esiin tulee puoliksi groteski, puoliksi barbaarinen konefetisismi – naiivi tekniikan kultti. Se valtaa jopa alueita, joilla ei ole välitöntä ja tuotannollista suhdetta dynaamiseen energiaan. Räjähtein aseistautuneet pommituslaivueet ja pitkän kantaman tykistö ovat vain sotilaallinen muoto tuon energian tuhoisalle voittokululle. Samanaikaisesti massojen antama arvostus kasvaa: hyväksynnän ja julkisuuden määrästä tulee ratkaiseva tekijä aatteelle. Kapitalismi ja sosialismi ovat tässä mielessä vain toissijaisesti vastakkaiset keskenään. Ne ovat edistyksen suuren kirkon kaksi lahkoa, jotka välillä tulevat toimeen keskenään ja välillä taas käyvät katkeraa taistelua. Kumpikaan ei silti murra jaetun uskomismaailman rajoja – irrallisten ihmisten massojen virta ja yhtä irrallisen rahan virta edellyttävät, että asennoidutaan vastaavan abstraktisti.

Pariisin sydämessä Riemukaaren alla lepää tuntematon sotilas. Läntinen tietoisuus antaa sille symboliarvon sivilisaation todellisena temppeliritarina. Ja on erityisen merkittävä ponnistus, että kaikissa sotaan osallistuneissa maailman maissa on koetettu liittyä tämän tuntemattoman sotilaan kulttiin ja sotilaasta on tehty miltei platoninen idea. Ei ole sattumaa, että tuohon neliönmuotoiseen kiveen on kaiverrettu Napoleonin taisteluiden nimiä. Edistyksen voittokulun aloittaneen ensimmäisen vallankumouksen jälkeen pienimmälläkin maatilkulla oli oltava vapaudenpuunsa[13]. Nyt on tapahtunut paljon merkittävämpi ja seurauksellisempi, sotien ja sisällissotien tunnusmerkkejä kantava katastrofi, joka nosti järjen suuret periaatteet planetaariseen herruuteen. Niinpä nykyäänkin jokaisen pääkaupungin keskustaan on annettava rakentaa pyhäkkö eräälle näiden periaatteiden marttyyrille.

Kunnioittakaa sotilaita, minkä puolesta he sitten ovatkin taistelleet! Meille halu osallistua tuntemattoman sotilaan kulttiin merkitsisi kuitenkin, että pettäisimme kätketyn Saksan, jonka todellisuuteen uskomme. Se on toisenlainen valtakunta ja se muistuttaa meitä olemassaolostaan, kun mieleemme nousevat unohtumattomat, vakavat kasvot teräskypärän alla. Niihin kätkeytyi miljoona-armeijan todellinen ja ihmeellinen voima ja niissä Saksalle kasvoi ensi kertaa aikoihin maailmanhistoriallisesti merkitsevä hahmo. Tähän loppuu yleismaailmallisuus ja tästä alkaa raja, joka erottaa meidät Euroopasta. Se sai selvemmän ilmauksen rintaman tulisilla vallituksilla kuin missään dialektiikassa, jonka aivot saavat saivarreltua. Tästä alkaa jokin erityinen. Schubart[14] todisti siitä vankeusaikanaan näillä sanoilla, jotka mieluusti muistamme, vaikka sama henki vaatii meiltä nyt toisenlaista kieltä:

”Oi isänmaa! Jumala nähköön, kuinka olen sinua rakastanut! Vielä eivät ole kaikki vapaat jalot suoraselkäsi kuolleet, mutta he kärsivät despotismin kahleissa, he valittavat lastesi rappiota [...] Jumala auttakoon sinua, kun apua tarvitaan! Koska kuulun kansaani, toivon myös kuoleman jälkeen ja tulevissa ikuisuuksissa olevani toverinne, saksalaiset veljeni, kun kansat säilyvät toistensa rinnalla; niin tahdon siellä sinun ja pyhien veljiesi puolesta rukoilla, kaikkien niiden lukemattomien ystävien, jotka ovat minulle tehneet kielesi, tapasi, suuret mielesi, viisaat ja hurskaat miehesi, pyhät, mutkattomat naisten sielut, lapsesi, ruokasi, juomasi, kauniit tienoosi, – vuoresi, laaksosi, jokesi, ilmasi, lauhkean taivaasi, kaupunkisi, kyläsi, rakennuksesi, puutarhasi, – saakoot tuhantisen, kyyneleisen kiitokseni!”

IX

”Eräs megaralaisille annettu ennustus on tunnettu: kaupungin oli kysyttävä neuvoa *enemmistöltä*. Siksi keskelle senaattia pystytettiin herooni[15], jotta kuolleiden sanat tulkittaisiin oikein. Siinä on äänienemmistö, joka ei nykyistä demokratiaa miellyttäisi.” –Bachofen[16]

Kaatuneet ovat siirtyneet osittaisesta todellisuudesta kokonaiseen, aikaan sidotusta Saksasta ikuiseen Saksaan. He elävät korkeiden henkien kanssa salaisessa valtakunnassa, josta tunteemme, tekomme ja ajatuksemme kumpuavat. Siellä he ovat enemmän elossa kuin mikään tämän maailman ilmiö. He elävät keskuudessamme. Antamalla ehdottoman mitan ihmisen kyvyille he jättivät perinnöksi uuden omantunnon ja vastuun pysyvän kiintopisteen. Mikään aikamme ilmiö ei ole tervetulleempi, kuin että saksalainen nuoriso alkaa pitää rintamasotilaiden symbolista kuvaa esikuvanaan. Nuo ympärillämme olevat, jotka löytävät suuruuden sivilisaation kiillotettujen pintojen takaa, saavat *myyttisen* mitan häilyväisten kuvien keskeltä.

Sillä saksalainen ihminen astui syvälle, tarkastelemiemme moninaisten ja muuttuvien vastakkainasettelujen pinnan alle aina kaaokseen asti. Vaikuttakoon vain hänen kamppailunsa tarkoituksettomalta ja ”mielettömältä” barbusse- ja rathenau-joukon pinnalta katsoen – mitä *me* siitä piittaisimme? Kraaterin syvyydessä sodalla on merkitys, jota mikään laskentataito ei pysty ohjailemaan. Sitä ennakoi vapaaehtoisten riemu, jossa saksalaisen demonin ääni murtautui valloilleen ja jossa vanhojen arvojen ylittäminen yhdistyi tiedostamattomaan uuden elämän kaipuuseen.

Kuka olisi uskonut, että nämä materialistisen suvun pojat pystyvät tervehtimään kuolemaa tällaisella innolla? Näin ilmaisee itseään vain elämä, joka on ylitsevuotavainen ja ymmärtää halveksia kerjäläisten säästäväisyyttä. Oikeamielisen elämän aito anti on oman, syvemmän luonteen saavuttaminen. Samalla tavoin tämän sodan anti aidolle sotilaalle ei voi olla muuta kuin syvemmän Saksan saavuttaminen. Tämän seikan totuudesta kertoo rauhattomuus, joka on tunnusomaista uudelle sukupolvelle. Se ei voi tyytyä mihinkään tämän maailman ihanteeseen eikä mihinkään kuvaan menneisyydestä. Tässä vallitsee maan ja tulen voimista syntynyt hedelmällinen anarkia, jossa piilee uuden herruuden siemen. Käsillä on uusi varustautuminen, jossa aseet pyritään takomaan puhtaammasta, kovemmasta ja kaikissa kamppailuissa koetellusta aineesta.

Saksalaisen tavoite sodassa oli hänelle aivan liian vaatimaton: olla hyvä eurooppalainen. Kun Eurooppa kävi sotaa Eurooppaa vastaan, kuka muu olisi voinut voittaa kuin Eurooppa? Kuitenkin tämä Eurooppa, joka kattaa nykyään huomattavan osan maapalloa, on kovin ohut ja kovin kiillotettu. Sen alueen laajuuden voitto on sen vakuuttavuuden tappio. Nykyään arvonsa vakavasti ottavaa pidetään taantumuksellisena, eilispäivän ihmisenä, 1800-lukulaisena. Silti syvällä sotatavoitteiden dialektiikan merkitysalueen alla saksalainen kohtasi voimakkaamman mahdin: itsensä. Siksi tämä sota oli hänelle myös ja ennen kaikkea keino todellistaa itsensä. Ja siksi uuden, jo jonkin aikaa käsillä olleen varustautumisen on oltava saksalaisten liikekannallepanoa – ei mitään muuta.

Suomentaneet Tere Vadén & Antti Salminen

(alun perin: Die totale Mobilmachung. Teoksessa *Krieg und Krieger*. Toim. Ernst Jünger. Junker und Dünnhaupt Verlag, Berlin 1930, 9–30.)

Suomentajien huomautukset

1 *Bouvard ja Pécuchet* (1881). Suom. ja selityksin varustanut Antti Nylén. Desura, Helsinki 2003.

2 Kenraali ja yleisesikunnan päällikkö Erich Ludendorffin vuonna 1916 aloittama ohjelma Saksan teollisen (erityisesti ammus-) tuotannon tuplaamiseksi.

3 Preussilainen kenraali Gerhard Johann David von Scharnhorst (1755–1813) uudisti Preussin armeijaa Napoleonia vastaan kärsittyjen tappioiden jälkeen palkka-armeijasta kohti kansallista asevelvollisuusarmeijaa.

4 Lainaus Goethen runosta ”Amerika”.

5 Cannaessa käytiin toisen puunilaissodan ratkaiseva taistelu 216 eaa., jossa Hannibal motitti ja tuhosi täysin roomalaisten huomattavasti suuremman armeijan.

6 Marsalkka, kreivi Alfred von Schlieffen (1933–1913) valmisteli Saksalle kuuluisaa suunnitelmaa, jonka tarkoituksena oli välttää pitkittynyt kahden rintaman sota.

7 François Ravaillac (1578–1610) murhasi Ranskan Henrik IV:n 1610. Robert-François Damiens (1715–1757) yritti murhata Ranskan Louis XV:n 1957. Michel Foucault’n *Tarkkailla ja rangaista* (1975) alkaa Damiensin kiduttavan teloituksen kuvauksella.

8 Valtakunnankansleri Theobald von Bethmann Hollwegin (1856–1921) kerrotaan ihmetelleen Brittien suurlähettiläälle, aikooko Britannia todella julistaa Saksalle sodan ”pelkän paperinpalan” (”Fetzen Papier”) vuoksi: ”paperinpala” viittaa Belgian puolueettomuuden taanneeseen Lontoon 1839 sopimukseen, jota Saksa rikkoi hyökätessään Ranskaan Belgian kautta.

9 Henri Barbusse (1873–1935), ranskalainen kirjailija ja I maailmansodan veteraani.

10 David Lloyd George (1863–1945) oli brittiläinen poliitikko ja sotatilahallituksen pääministeri 1916–1922.

11 Münchenläinen satiirinen viikkolehti.

12 Walther Rathenau (1867–1922), saksanjuutalainen teollisuusjohtaja ja poliitikko.

13 Yhdysvaltojen vallankumouksessa vapaudenpuut tai -salot (*liberty poles*) olivat pitkiä tankoja, joita pystytettiin siirtomaavallasta itsenäistymisen merkiksi. Yhdysvaltojen kolmannen presidentin Thomas Jeffersonin (1743–1826) tiedetään todenneen: ”Vapauden puuta on ajoittain ravittava isänmaallisten ja tyrannien verellä”.

14 Christian Friedrich Daniel Schubart (1739–1791), saksalainen varhaisromantiikan runoilija, joka oli 1777 arestissa jesuiittojen solvaamisesta.

15 Herooni oli antiikin Kreikassa ja Roomassa heerokselle omistettu pyhäkkö tai hautamuistomerkki, jossa saatettiin pitää sankarin luita ja harjoittaa sankarikulttia.

16 Johann Jakob Bachofen (1815–1887) juristi, antropologi ja roomalaisen oikeuden professori Baselin yliopistossa.